

CERINȚELE ȘI SPECIFICUL CERCETĂRII CADAVRULUI LA FAȚA LOCULUI

Gheorghe Baciu,
doctor habilitat în medicină,
profesor universitar,
formator al INJ

Cercetarea locului faptei reprezintă o acțiune din cadrul anchetei, prevăzută prin lege, efectuată de urgență de către o echipă condusă de ofițerul de urmărire penală sau procuror, din care adesea face parte și un specialist din ramura medicinei. Mai frecvent, medicul este solicitat pentru examinarea cadavrului la fața locului sau a persoanelor în viață, dar poate participa și în cazurile de reconstituire a faptei, la interogatoriu, la percheziție sau prelevarea mostrelor (sînge, fire de păr etc.) pentru cercetarea comparativă a acestor probe etc.

Locul faptei este un sector de teren sau încăpere în limitele cărora s-a produs infracțiunea sau alt eveniment cu caracter penal (omucidere, jaf, viol, sinucidere, accident rutier etc.). Locul unde a fost descoperit cadavrul unei persoane este considerat drept locul faptei. Examenul minuțios și corect desfășurat la locul faptei, folosirea tuturor posibilităților aflate în dotare și conlucrarea benefică dintre membrii echipei pot prezenta valoroase informații, folosite cu succes în cadrul urmăririi operative. Pentru aceasta, cercetarea trebuie efectuată în cel mai scurt timp după eveniment, întrucât aspectele de la locul faptei – urmele și probele respective – se pot modifica, altera sau dispar. Acestea se datorează schimbării factorilor de mediu (umezeală, temperatura ridicată sau scăzută etc.), cauzelor naturale (vînt, ploaie, zăpadă) și implicația sau neimplicația omului (acțiunile unor persoane interesate, neglijențe sau neatenție).

La cercetarea urmelor de orice origine se va avea în vedere că infractorul sau altă persoană interesată va

DOCTRINA

The paper presents a synthesis of specifics and requirements of the on-site research of the cadaver, process stipulated by the Code of Criminal Procedure and Criminal Code of the Republic of Moldova. The content has informational and methodological character. It will facilitate meeting the service obligations of the prosecution representatives and will provide additional information for students of National Institute of Justice.

urmări ca, pînă la sosirea echipei de intervenție, să nimicască o parte de urme care pot fi ușor vizualizate. Pentru a împiedica ștergerea lor, se va evita ca obiectele de potențial corp delict să fie curățate (spălate).

În practica organelor de urmărire penală preliminară se înregistrează numeroase situații neordinare și explicabile, cînd obiectele, urmele, particulele de origine biologică se examinează la fața locului fără participarea specialiștilor din domeniul medicinei. De exemplu, cadavrele unor persoane fără semne de acțiuni violente, urmele de sînge sau de altă natură care, ocazional, apar în vizorul organelor de drept în timpul percheziției sau al altor acțiuni, se examinează în lipsa specialistului sau a medicului legist, participarea ultimului inițial nefiind programată. Astfel de cazuri pot fi înregistrate și în alte circumstanțe. Mai frecvent ele se întîmplă în cadrul cercetărilor operative, cînd ofițerul de urmărire penală sau procurorul este nevoit să se bazeze doar pe propriile sale cunoștințe în domeniul medicinei legale.

În situațiile menționate, colaboratorii organelor de drept trebuie să respecte cîteva recomandări care ar facilita realizarea scopurilor:

- a amîna, după posibilitate, lucrul cu obiectele (urmele, probele) respective pînă la sosirea medicului legist;
- a fixa, cît mai adecvat și corect, starea reală a obiectului de origine biologică cu folosirea la maximum a metodelor tehnice de cercetare;
- a ridica, foarte atent, obiectele (urmele etc.) excluzînd acțiunea factorilor distrugători asupra

acestora și neadmiterea modificărilor care ar face imposibile cercetările ulterioare;

- a ține cont de faptul că unele obiecte (substanțe pulverizate sau lichide) pot prezenta pericol pentru viață;
- a păstra obiectele de origine biologică în condiții optimale pentru a exclude procesele de putrefacție;
- a cerceta probele respective la fața locului doar prin metode care nu exclud posibilitatea ulterioară de cercetare;
- a expedia materialul pentru cercetare la laboratorul specializat în domeniu în termenul cel mai apropiat după ridicarea probelor de la fața locului.

Lucrând la fața locului, se va lua în considerație că aspectul exterior al obiectelor de origine biologică poate fi cel mai neobișnuit, modificat și greu de identificat la prima vedere. Din acest motiv, nu se recomandă a lua hotărâri prompte referitoare la originea sau importanța obiectelor de origine biologică în cazul cercetat. În criminalistică este cunoscut faptul că mai bine a ridica probe în plus, decât a nu ridica ceva prețios, care ulterior pot fi pierdute sau dispărute. Anume din aceste considerente medicina legală se studiază la facultățile de Drept pentru a se cunoaște mai bine specificul obiectelor și metodelor de cercetare medico-legală, ca tânărul jurist să fie apt pentru a executa de sine stătător anumite acțiuni la fața locului, a interpreta corect originea și caracterul urmelor respective sau ale leziunilor corporale depistate pe victimă sau hainele acesteia.

În procesul examinării locului faptei, ofițerul de urmărire penală sau procurorul întocmește un proces-verbal, în care descrie toate acțiunile sale și ale membrilor echipei, precum și toate faptele ce se constată pe parcursul cercetării, în aceeași ordine în care s-au efectuat constatările. De regulă, cadavrul este examinat în locul unde a fost găsit și numai în cazuri excepționale, în lipsa condițiilor optimale, acesta poate fi transportat în morga medico-legală, unde se examinează. Informațiile referitoare la cadavru și corpurile delictuale de origine biologică sînt dictate de medic ofițerului de urmărire penală pentru a fi incluse în procesul-verbal.

Cercetarea locului faptei, de obicei, se efectuează în două etape consecutive – statică și dinamică.

În stadiul *static*, locul faptei se examinează fără a se schimba starea inițială a obiectelor, a corpurilor delictuale (arme de foc, cuțite etc.) și a cadavrului. Detaliat

se fixează localizarea tuturor obiectelor, raportul lor reciproc, urmele descoperite etc.

Examinarea locului faptei continuă cu stadiul *dinamic*, în cadrul căruia obiectele descoperite pot fi luate în mîini, deplasate, cercetate minuțios etc., grație cărui fapt e posibil un examen multilateral și evidențierea particularităților acestor obiecte sau a careva urme specifice. În anumite situații se admite alternarea etapelor menționate de examinare.

În unele cazuri apare necesitatea în cercetări suplimentare sau repetate. Examinarea *suplimentară* se practică în cazurile cînd în timpul cercetării primare nu toate obiectele de la fața locului au fost examinate, ridicate ori s-au cercetat incomplet. Aceasta poate fi și după autopsia cadavrului, în cadrul căreia apar noi informații suplimentare. De obicei, în procesul cercetării suplimentare se examinează numai unele secțiuni ale locului faptei sau anumite obiecte aparte.

Cercetarea *repetată* a locului faptei are loc în cazurile cînd examinarea primară a fost necalitativă sau efectuată pe timp nefavorabil (ploaie, ninsoare, iluminare insuficientă etc.). Există și cazuri cînd locul faptei se cercetează în procesul examinării dosarului în ședința de judecată.

Examenul la fața locului are următoarele obiective principale:

- descoperirea, cercetarea, descrierea, păstrarea și prelevarea urmelor prezente pe victime și pe diferite obiecte din apropiere;
- aprecierea împrejurărilor în care s-a desfășurat infracțiunea (accidentul), a deplasărilor agresorului și victimei, care au avut loc;
- cercetarea minuțioasă a fiecărui element separat, capabil să contribuie la identificarea agresorului și a obiectului vulnerant.

Examinarea exterioară a cadavrului la fața locului se efectuează într-o anumită consecutivitate:

- a) se descrie localizarea, poziția și atitudinea cadavrului;
- b) se evidențiază obiectele de pe cadavru și din apropierea lui imediată;
- c) se notează hainele și încălțămîntea de pe cadavru;
- d) se descriu datele generale despre cadavru și fenomenele cadaverice;
- e) se fixează principalele leziuni corporale exterioare etc.

Sarcinile medicului specialist la examinarea exterioră a cadavrului la fața locului se pot formula în modul următor:

- constatarea morții reale a persoanei;
- aprecierea timpului parcurs de la deces;
- ajutorul consultativ ofițerului de urmărire penală sau procurorului la examinarea cadavrului;
- ajută la depistarea, descrierea, fixarea, ridicarea și ambalarea probelor delictive de origine biologică sau obiectelor cu urmele acestora, care trebuie expediate pentru investigații suplimentare de laborator;
- expunerea opiniei preliminare asupra caracterului, mecanismului și vechimea producerii leziunilor corporale, referitor la obiectul cu care putea fi produsă trauma;
- consultă reprezentantul organului de drept la întocmirea ordonanței de dispunere a expertizei medico-legale a cadavrului și a corpurilor delictive, precum și la formularea întrebărilor, care necesită rezolvare.

Până la început de examinare, cadavrul va rămâne în poziția găsită și se va fotografia în ansamblu și în detaliu, apoi urmele suspecte din jurul cadavrului. La fotografiere se recomandă de prins în imagine o riglă gradată, care ulterior va permite o orientare asupra raporturilor metrice.

După constatarea morții reale, se începe examinarea exterioră a cadavrului. În procesul-verbal se fixează toate datele referitoare la circumstanțele faptei, iar datele examenului extern al cadavrului se notează într-o anumită ordine. În mod obligatoriu se va descrie modificările și urmele, care nu pot fi completate ulterior, inclusiv la cercetarea medico-legală a cadavrului în morgă.

Se notează denumirea locului unde a fost descoperit cadavrul: în pădure, în câmp, în stradă sau locuință etc. Se descrie denumirea concretă a acestei localități, a străzii, a casei, a sectorului unde se află cadavrul.

Se consemnează *poziția* cadavrului în raport cu obiectele imobile din încăperea (ușă, sobă) sau în aer liber (față de drum, copac, alte obiecte). Se va nota poziția cadavrului față de urmele și obiectele din jur, indicând și distanța dintre acestea. Exemplu: „Cadavrul se află în sufragerie pe podea, orientat cu capul spre fereastră, la 70 cm de aceasta, cu picioarele spre ușa de la intrare”.

Se indică *atitudinea* cadavrului, adică raportul dintre părțile anatomice ale corpului. Exemplu: „Cadavrul

este culcat pe spate, cu capul înclinat spre umărul drept, membrele superioare fiind întinse de-a lungul trunchiului, iar cele inferioare – parțial depărtate și flectate în articulațiile genunchiului”. Unele atitudini sînt caracteristice pentru anumite feluri de moarte: „embrionară” – pentru moartea prin hipotermie generală; „boxerului” sau „scrimmerului” – pentru acțiunea temperaturii înalte.

În primul rînd, se examinează și se descriu numai obiectele cu care au putut fi produse leziunile corporale (o armă de foc, un topor sau ciocan, un lanț în jurul gîtului etc.). Aceste obiecte și instrumente vor fi examinate pentru constatarea dacă prin ele s-au putut produce leziuni de tipul celor de pe cadavru. Unele din obiecte se pot afla chiar în corpul defunctului (un cuțit în canalul unei plăgi înjunghiate, un căluș în cavitatea bucală etc.). Extragerea lor din corpul victimei la fața locului e strict interzisă. Nu se scot nici lanțurile de pe gît la spînzurat.

Anumite obiecte (un cuțit, pistol, fire de păr etc.) pot fi descoperite în mâinile cadavrului. După o examinare minuțioasă, acestea sînt descrise și ridicate pentru o investigație specială. Cu deosebită atenție se examinează și se descriu urmele de sînge, urină, mase vomitive etc. de lîngă cadavru, indicînd localizarea acestora în raport cu părțile anatomice ale corpului, culoarea, forma, dimensiunile, alte particularități specifice. Medicul specialist va determina mecanismul producerii urmelor de sînge, stabilind, de exemplu, dacă acestea au fost provocate prin prelingere sau stropire și care-i orientarea acestora. Delimitarea urmelor de sînge pe suporturile solide este ușoară, iar pe cele poroase, de exemplu pe sol, e dificilă, deoarece conturul este vag. Pe zăpadă sîngele se păstrează perfect, avînd culoarea roșie. La dezghețare, marginile petei de sînge devin neclare, adesea fuzionează și se măresc.

Medicul specialist va descrie probele materiale, care au o anumită semnificație. În cazul intoxicațiilor, se pot găsi mase vomitive și fecale, care, eventual, pot să conțină toxice. Substanțele care au putut provoca intoxicația (pulberi, medicamente, lichide), precum și ambalajele lor, seringi, flacoane etc., trebuie ridicate și expediate spre cercetare în laboratorul toxicologic din cadrul serviciului medico-legal.

Hainele și încălțămîntea de pe cadavru se examinează atent: din ce stofă sînt confecționate, fasonul, coincidența măsurii hainei și a corpului, nivelul de uzură, corespunderea hainelor anotimpului, lipsa unor părți din haine. Se verifică conținutul buzunarelor,

prezența în ele a unor obiecte, medicamente, rețete de la medic etc. Se examinează și se descriu toate urmele specifice pe haine, care pot dispărea la deplasarea cadavrului și transportarea acestuia la morgă. Nu se recomandă dezbrăcarea cadavrului.

O anumită atenție se va acorda și cercetării încălțăminte, pe care pot fi depistate impurități (vopsea, var, lut etc.), dar absente la fața locului, fapt care uneori mărturisește că moartea victimei a survenit în alt loc. În cazurile accidentelor rutiere, pe talpă pot fi constatate urme de alunecare pe suportul de rulare. Ridicarea amprentelor digitale și plantare, a urmelor de încălțăminte pe diferite obiecte (sol) este sarcina expertului criminalist.

Dintre fenomenele cadaverice, în primul rând se descriu semnele cadaverice precoce. Gradul de răcire a cadavrului se poate determina la palpăre (cu fața dorsală a mâinii), dar mai binevenită este măsurarea temperaturii rectale cu ajutorul unui termometru special. La palpăre se constată răcirea părților descoperite ale corpului (față, mâni) și acoperite de haine (spinare, piept). Se cer evidențiate fenomenele de deshidratare a tegumentelor. Se consemnează localizarea și intensitatea lividităților cadaverice, culoarea acestora pînă și după digitopresiune sau comprimarea cu dinamometrul. Rigiditatea cadaverică, de obicei, se determină în mușchii masticatori și ai membrilor.

La cercetarea fenomenelor cadaverice precoce se va indica timpul examinării (data, ora). Nerespectarea acestei condiții va face imposibilă estimarea ulterioară a datei morții. Uneori, este rațională cercetarea fenomenelor cadaverice precoce în dinamică: la începutul examinării, fixîndu-le în procesul-verbal, și peste 2-3 ore. Acest procedeu poate facilita determinarea timpului trecut după instalarea morții reale.

Toate leziunile corporale se descriu după o anumită schemă (caracterul, localizarea, forma, dimensiunile, aspectul exterior etc.). O atenție deosebită necesită descrierea urmelor de violență de pe corpul victimei, părțile acoperite de îmbrăcăminte fiind cercetate la fața locului numai în măsura accesibilă. Mai detaliat leziunile corporale vor fi examinate în morgă. La fața locului nu se recomandă de spălat sîngele de pe leziuni, de înlăturat firele de păr de lîngă plagă sau alte urme, care cer o cercetare mai minuțioasă. Dacă se presupune un viol, după cercetarea organelor genitale, pentru un eventual examen biologic – se prelevă conținutul vaginal. De reținut că este interzis categoric de a schimba aspectul inițial al leziunilor,

de a efectua sondarea lor, de a extrage obiectele penetrante din leziune etc. Se admite numai recoltarea obiectelor (corpurilor străine, particulelor tisulare), care se află aparte de cadavru, pentru a nu le pierde în timpul transportării cadavrului la morgă.

Se va atrage atenția la circumstanțele (fenomene) „negative”, adică lipsa acelor urme, semne, obiecte care ar trebui neapărat să fie prezente la fața locului, reieșind din condițiile concrete ale evenimentului, precum și prezența unor urme (semne) neadecvate circumstanțelor date. Exemplu: lipsa urmelor de sînge lîngă un cadavru cu imense plăgi pe gît sau absența leziunilor pe haine în prezența leziunilor corporale sub îmbrăcăminte etc.

La locul faptei pot fi depistate semne și urme caracteristice unor forme de acțiuni, de aceea cercetarea cadavrului la fața locului, în funcție de circumstanțele traumei, va avea unele particularități.

În leziunile prin obiecte contondente și ascuțite: se menționează caracterul leziunilor corporale și corespunderea lor cu cele de pe haine; medicul prezintă versiunea sa cu privire la obiect; ținînd cont de localizarea și caracterul plăgilor, își expune părerea despre eventuala prezență a urmelor de sînge pe obiect și pe agresor; în baza caracterului urmelor de sînge, se constată posibila localizare a victimei în momentul agresiunii.

În traumele de trafic (auto, moto, de tractor): se fixează atitudinea și poziția cadavrului în raport cu vehiculul și cu urmele acestuia de pe suprafața de rulare; se menționează starea hainelor (leziuni mecanice și de altă origine, urme de lubrifianți și vopsea, urme de alunecare și tîrîire, amprente de anvelope, șenile ș.a.); se consemnează specificul leziunilor corporale, localizarea și distanța lor de la talpă; se evidențiază mobilitatea patologică a oaselor, crepitația osoasă, deformarea unor părți anatomice ale corpului, scurtarea membrilor etc.; se caută urme de sînge, țesuturi și organe, fragmente de haine și amprentele acestora pe vehicul.

În trauma prin tren: se notează atitudinea și poziția cadavrului (a segmentelor amputate) în raport cu terasamentul și cu șinele, caracterul leziunilor corporale și al hainelor (bandă de comprimare, urmele de tîrîire etc.); în prezența impurităților pe cadavru și pe haine (păcură, praf de cărbune, zgură ș.a.); se evidențiază semnele originii vitale a leziunilor corporale (revărsări sangvine la nivelul leziunilor corporale, urme de sînge pe haine și pe terasament).

În precipitare: se consemnează atitudinea și poziția cadavrului, prezența urmelor de sânge și cantitatea aproximativă a sîngelui revărsat, particularitățile suprafeței de precipitare și ale obiectelor de sub cadavru și din apropierea lui nemijlocită, starea hainelor (impurități, leziuni, urme de alunecare); se descriu leziunile corporale și eventualele semne de proveniență vitală a acestora.

În leziunile prin arme de foc: se evidențiază leziunile hainelor, prezența proiectilelor (gloanțelor, alicelor) și a impurităților printre straturile de haine; se menționează eventualele leziuni de origine balistică, consemnându-le proprietățile lor morfologice (forma, dimensiunile, caracterul marginilor, prezența inelelor de excoriație, metalizare și de ștergere, a inelului de imprimare a țevii, a rupturilor suplimentare în margini); prezența semnelor acțiunii factorilor secundari ai împușcăturii (depunerilor de funingine, impregnării prin pulbere, pîrlirii firelor de păr ș.a.); se notează localizarea anatomică a leziunilor sus-numite și distanța lor de la tălpi, prezența urmelor de sânge pe corpul și hainele victimei; se observă dacă victima e încălțată sau nu.

În electrocutări: examinarea se va efectua cu participarea specialistului electrician, pentru asigurarea securității de electrocuție și înlăturarea sursei de acțiune a curentului; de stabilit locul de contact cu sursa de curent și factorii favorizanți electrocutării (haine umede, prezența apei pe suport, umiditate sporită a aerului etc.); se cercetează starea obiectelor metalice de pe haine (nasturi), încălțăminte (cuie) și corpul victimei (brățară).

În asfixiile mecanice: se menționează edemul și cianoza facială, revărsările sangvine în conjunctiva ochilor, urmele de fecale, urină și spermă pe hainele și corpul victimei; în cazul morții prin spînzurare sau strangulare cu lațul se notează altitudinea cadavrului, distanța de la plante și de la locul fixării capătului liber al lațului pînă la suport (podea, sol etc.), proprietățile lațului (materialul din care-i confecționat, tipul lațului, numărul circularilor, felul și localizarea nodului, corespunderea lațului cu șanțul de imprimare a acestuia) și ale șanțului de spînzurare sau de strangulare (localizarea – în treimea superioară, medie sau inferioară a gîtului, orientarea – transversală sau oblic-ascendentă, adîncimea – uniformă pe tot parcursul sau mai adîncă vizavi de nod, continuă sau discontinuă, culoarea și consistența), localizarea lividităților cadaverice; în cazul morții prin sugrumare sau sufocare, se descriu leziunile corporale din regiunea gîtului, feței, orificiilor nazo-bucale, starea mucoasei buzelor și a cavității bucale (excoriații, echimoze, plăgi, amprente

dentare), prezența corpurilor străine în cavitatea bucală; în compresiunea toraco-abdominală se menționează caracterul și dimensiunile obiectelor prin care s-a realizat compresiunea, prezența amprentelor de haine și ale altor obiecte pe pielea victimei, caracterul leziunilor mecanice, prezența „măștii echimotice”.

În caz de înec: se menționează prezența brîului sau a colacului de salvare, a unor obiecte grele legate de corpul victimei sau plasate în buzunarele acesteia (pentru facilitarea submersiei), prezența și starea hainelor (acoperite cu nisip, mîl, plante acvatice, moluște, etc.), a leziunilor corporale, a semnelor de retenție a cadavrului în apă, a „ciupercii înecatului”; se recomandă prelevarea probelor de apă din bazinul în cauză pentru un eventual examen al diatomeelor.

În intoxicații: se evidențiază resturile de substanță (pulbere, pastile, soluții) care ar fi putut provoca intoxicația, ambalajul substanței toxice (flacoane, fiole, pachete etc.); prezența unor rețete sau instrumente prin intermediul cărora au putut fi introduse substanțele toxice (seringi, baloane de cauciuc, sifoane), prezența arsurilor chimice (pe mîini, în regiunea comisurilor bucale), a vărsăturilor; se notează culoarea tegumentelor (galbenă – în intoxicațiile cu toxice hemolitice, roz-vișinie – în intoxicațiile cu oxid de carbon sau cu substanțe cianogene), precum și a lividităților cadaverice (roșii-aprins în intoxicațiile cu oxid de carbon și cu substanțe cianogene, violacei-cenușii sau violacei-brune – în intoxicațiile cu substanțe methemoglobinizante); caracterul rigidității cadaverice (pronunțată – în intoxicațiile cu stricnină, absentă – în intoxicațiile cu amanite); mirosul din cavitatea bucală a cadavrului, prezența urmelor de injecții.

În avortul criminal: se menționează starea hainelor și atitudinea cadavrului; prezența semnelor de graviditate, a leziunilor corporale și a urmelor de sânge în regiunea organelor genitale și a perineului, prezența corpurilor străine în vagin; se precizează dacă în apropierea nemijlocită a cadavrului nu sînt prezente obiecte și substanțe care ar fi putut fi folosite pentru provocarea avortului (balon de cauciuc, clismă, sonde, seringi, soluții de săpun și iod etc.).

În cercetarea pruncilor: se fixează ambalajul în care a fost găsit pruncul, se notează leziunile corporale de pe corpul pruncului, semnele de îngrijire ale acestuia, starea ombilicului și a orificiilor naturale, prezența placentei și a leziunilor placentare.

În majoritatea cazurilor, locul descoperirii cadavrului este și locul morții, iar poziția inițială a victimei

după deces nu e schimbată. De menționat că, după producerea leziunilor mortale, un timp oarecare victima e capabilă să efectueze unele mișcări voluntare, inclusiv să se deplaseze în spațiu. Uneori, cadavrele sînt deplasate de către agresor, martori sau alte persoane pentru simularea unui accident, a morții prin diferite boli etc. Despre o simulare poate indica un tablou neobișnuit de demonstrativ al evenimentului, lipsa totală a unor urme, care ar trebui neapărat să fie (circumstanțe negative) și, viceversa, prezența urmelor, care n-ar trebui să fie, deoarece acestea nu sînt proprii evenimentului insinuat.

După terminarea cercetărilor la fața locului, cadavrul va fi transportat la morga serviciului medico-legal, unde se va executa autopsia medico-legală. Medicul specialist semnează procesul-verbal la fața locului, împreună cu anchetatorul penal.

Uneori, la sosirea grupului operativ, victima sau cadavrul este transportat de la fața locului. În aceste cazuri, o importanță deosebită are examinarea minuțioasă a urmelor lăsate, în primul rînd, a celor de sînge. În condițiile create, cercetarea cadavrului se efectuează în conformitate cu regulile în vigoare, dar aceasta se face la locul unde el se află (spital, morgă), întocmindu-se un proces-verbal aparte.

La fața locului pot fi examinate cadavrele persoanelor dezmembrate, scheletate sau numai părți anatomicale ale corpului. În astfel de cazuri se cere:

- fixarea precisă a poziției și atitudinii fiecărui os, a scheletului în întregime și, mai cu seamă, a oaselor îngropate în sol. În ultimul caz, înainte de a fi prelevate, de pe oasele găsite se va înlătura cu precauție tot solul și numai apoi se va descrie poziția lor reciprocă;
- oasele găsite trebuie să fie examinate cu participarea medicului specialist;
- toate oasele găsite vor fi expediate în laboratorul medico-criminalistic pentru o expertiză prin metode speciale.

Obiectele care pot constitui corpuri delictive trebuie să fie descrise amănunțit în procesele-verbale de cercetare la fața locului, de percheziție, de ridicare a lor, să fie fotografiate, dacă e posibil, și anexate la dosar printr-o ordonanță specială a persoanei care a efectuat cercetarea penală, a ofițerului de urmărire penală, a procurorului sau printr-o decizie a instanței de judecată.

În majoritatea cazurilor, corpurile delictive (firele de păr, urmele de sînge, sperma etc.) reprezintă o anu-

mită valoare pentru anchetă sau judecată numai după efectuarea unor cercetări speciale, cum ar fi cele medico-legale, criminalistice, toxicologice etc. Ele pot servi ca mijloace pentru descoperirea infracțiunii, pentru stabilirea împrejurărilor reale ale crimei, pentru identificarea obiectelor vulnerante și a agresorului, pentru determinarea consecutivității producerii leziunilor etc.

Depistarea corpurilor delictive de origine biologică pe hainele și corpul persoanei respective, pe obiectele găsite la locul faptei sau unde s-a descoperit cadavrul necesită o atenție și o rațiune deosebită. O cercetare mai minuțioasă vor cere lucrurile suspecte din încăperi sau în afara clădirii, unde acestea pot fi deteriorate sau intenționat nimicite de către infractor ori factorii nefavorabili ai mediului ambiant (ploaie, ninsoare etc.).

Depistarea prezenței sîngelui în pete la fața locului e posibilă în baza reacțiilor de probabilitate:

- a) Reacția cu apa oxigenată.* Apa oxigenată, interacționînd cu sîngele, produce efervescentă și spumă. Pentru efectuarea reacției la fața locului, pe petele suspecte de sînge se picură apă oxigenată.
- b) Reacția cu benzidină (Adler)* este una dintre cele mai sensibile. Reactivul constă dintr-o soluție saturată de benzidină în acid acetic glacial, la care, în ultimul moment înainte de utilizare, se adaugă cîteva picături de apă oxigenată de 3%. Reactivul se picură pe locul suspect. În prezența sîngelui, reactivul devine albastru-intens, apoi, peste cîteva minute, trece în brun și în curînd colorația dispăre. Reacția are un efect pozitiv și cu oxidazele de origine vegetală, cu rugina și cu produsele activității bacteriene.

Există și alte reacții de probabilitate, dar și acestea sînt nespecifice. Probe de certitudine pot fi efectuate numai în condiții de laborator.

Urmele suspecte de spermă se cercetează în toate infracțiunile sexuale. Ele pot fi descoperite pe hainele, pe lenjeria și pe corpul victimei și ale agresorului.

Aspectul general al acestor pete constituie doar indici de probabilitate și diferă în funcție de natura substratului. În general, petele de spermă sînt dure (aspre), de culoare alb-gălbuie. Pe substratul de culoare închisă sînt albicioase, pe substratul deschis – sure cu o ușoară nuanță galbenă sau cafenie. Pe lenjerie au un

contur neregulat, „în harta geografică”. Pe stofă și pe obiectele dure au aspectul unor solzi albi și strălucitori, friabili. În razele ultraviolete prezintă o fluorescență alb-albăstruie.

Firele de păr figurează în dosarele penale despre omucidere, furturi, jafuri, accidente rutiere, crime sexuale etc. Prezența firelor de păr la locul infracțiunii, pe hainele și lenjeria victimei și ale agresorului, pe mâinile cadavrului, pe alte corpuri delictive constituie probe prețioase în vederea identificării infractorului sau victimei.

Fragmentele de țesuturi și organe se descoperă mai frecvent pe vehicule, pe obiectele cu care au fost produse leziunile corporale, sub unghiile infractorului sau ale victimei etc.

Petele de salivă se examinează pe probe materiale ca mucurile de țigară, pe obiectele prin care a fost sugrumată victimă, pe plicurile și timbrele poștale.

Petele de urină și de materii fecale pot fi depistate uneori pe hainele și lenjeria victimei și ale inculpatului, în cazul crimelor sexuale.

O cercetare serologică a petelor de sudoare poate fi utilă în vederea aprecierii apartenenței hainelor, a lenjeriei, a încălțăminteii unei persoane concrete.

Secreția glandelor mamare, a petelor de lapte și de colostru se examinează mai frecvent în caz de întrerupere precoce a sarcinii și în cazul pruncuciderii. Macroscopic, petele de lapte au o culoare cenușie-deschis, conturul fiind regulat și clar.

Ridicarea, ambalarea și expedierea corpurilor delictive spre cercetare se efectuează de către ofițerul de urmărire penală, care este obligat să respecte următoarele cerințe în acțiuni:

- a efectua minuțios examinarea, descrierea și fotografierea corpurilor delictive, pînă la ridicarea lor;
- obiectele mici, cum ar fi cuțitul, toporul, arma de foc, hainele etc., se ridică integral. Din obiectele mari (mobilă, autovehicul) se ridică numai părțile necesare (dacă e posibil) sau se iau amprente de pe locurile respective;
- fiecare corp delictiv se ridică și se împachetează aparte, după o pregătire corespunzătoare. Obiectele și urmele (petele) umede inițial se usucă la temperatura camerei (+16 - 18°), excluzînd acțiunea razelor solare directe. Sîngele se usucă pe o bucată de tifon;

- a proteja corpurile delictive și urmele de pe ele de acțiunea substanțelor eterogene, a temperaturii și umidității ridicate etc.

La descrierea corpului delictiv ridicat se indică neapărat denumirea lui, materialul din care confecționat, forma și dimensiunile lui, culoarea și prezența diferitor urme etc. Urmele de pe corpurile delictive inițial se examinează vizual, iar apoi cu ajutorul lupei, fiind descrise într-o anumită consecutivitate. Nu se recomandă atingerea urmelor găsite cu mâinile, pensa etc.

Corpurile delictive se împachetează în starea, în care au fost ridicate. Urmele de pe obiectele moi se acoperă cu o peliculă de plastic, postav alb, hîrtie curată, care se coase de obiectul purtător de urme. Urmele de pe obiectele dure la fel se acoperă cu materialele enumerate, fixîndu-le cu ața. De regulă, fiecare obiect se împachetează aparte, iar apoi se plasează într-o cutie comună, care se sigilează.

Împreună cu corpurile delictive, expertului i se expediază: ordonanța despre dispunerea expertizei; copia procesului-verbal despre examinarea locului faptei; copia procesului-verbal despre examinarea și ridicarea corpurilor; originalul sau copia raportului de expertiză medico-legală a victimei, cadavrului; procesele-verbale despre ridicarea probelor materiale.

În ordonanță se menționează circumstanțele faptei, probele materiale, versiunea despre apariția lor, unde și cînd au fost găsite, cărei persoane îi pot aparține și cînd au fost ridicate, se enumeră obiectele expediate. Se formulează problemele ce urmează a fi rezolvate de către expert.

Bibliografie:

1. Astărăstoae V., Grigoriu C., Scripcaru C. *Ghid practic de medicină legală pentru juriști*. – Iași, 1993, 193 p.
2. Baci Gh. *Medicină legală*. – Chișinău, 1999, 230 p.
3. Baci Gh. *Expertiza medico-legală a cadavrului și persoanei*. Ghid practic. – Chișinău, 2008, 278 p.
4. Tetercev V., Mateic V., Pădure A. *Examinarea medico-legală a cadavrului la fața locului*. – Chișinău, 2004, 68 p.
5. Загрядская А. П. *Осмотр места происшествия и первоначальный наружный осмотр трупа*. – Горький, 1982, 37 с.